

ОФИЦІАЛЬНИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНИЙ АСОЦІАЦІЇ В З'ЯВЛЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ ПІК XXIX ЧИСЛО 156 Джерси Сіті, Н. Дж., Четвер, 7-го липня, 1921. VOL. XXIX, No. 156, JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, JULY 7, 1921. THREE CENTS

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ВИСІЛАЮТЬ ПАНЦІРНІ КОРАБЛІ ДО МЕКСИКА

ВАШИНГТОН, 5. липня. — Злучені держави вислали до Тампіко в Мексико два панцирні кораблі, щоб ухоронити американські інтереси на случай яких клопотів з робітничих неспокою, повставших з безробіття.

—МЕКСИКО, 5. липня. — Правительство президента Обрегоне вчора розпорядок, котрим приказує усім нафтовим підприємствам, що перестали бачити роботу, заплатити відшкодування вивинки з роботи робітникам. Робітники мають дістати заплату за 3 місяці. Се відноситься передовсім до американських підприємств, котрі викликали з роботи яких 10,000 робітників за посланих кілька днів, щоб підмістити на уряд Мексико за наложене експортного податку на нафту.

Англійські фірми у Вера Крус, місто припинувати роботу, роблять те ж саме ст. —

КОНЗУЛЬ ПРОСИВ О КОРАБЛІ.

ВАШИНГТОН, 5. липня. — Панцирні кораблі вислали до Мексико на домогање американського конзула з Тампіко, котрий заявив американському уряду, що американська флота може бути потрібна для охорони американських інтересів на случай більших заворушень в наслідок безробіття.

Воєні кораблі вислали до Тампіко називаються Кайленда та Сакраменто. Кайленда належить до кружляків, а Сакраменто до гарматних лодок. Крім моряків є на них невеликі відділи маринарів, а саме на першому 40, на другим 15.

Американські урядники кажуть, що якби зайшла потреба, то вони вислають те більше панцирних кораблів.

(Місто Тампіко, до которого вислали американські воєні кораблі, лежить в мексиканській степі Тамаваліса, на Мексиканській затоці; се головний центр мексиканського нафтового промислу.)

ПРОТИ РОБИТНИЧИХ ЮНИ.

ОЛБАНІ, Нью Йорк, 5. липня. — Двадцять вісім обласних будівельних підприємств та вісімсот робітників кон-тракторів заявили нині публично, що вони думають вести ділі свої підприємства на основі «отвертої фабрики» (не признаючи робітничих юнів). Таку заяву вислали вони до юнів стюардів і моларів, котра відзначалася приняти знижку заплати та згодитися робити з нею юнівними робітниками.

Предприємці дали стракующим ще від 1. мая робітникам час до одвічного згодитися на їх домогање. Якщо робітники не згодяться, то підприємці грозять, що вони зараз почнуть наймати стюардів та моларів за заплату по 7 доларів денно.

В своїм домогањи підприємці предлагали юнівним стюардям по 87 центів, а моларам по 82½ цента за годину праці.

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ МИРА З НИМЕЧЧИНОЮ.

ВАШИНГТОН, 5. липня. — Секретар стеуто Гіро відбув нині конференцію з президентом Гардінгом в справі міжнародної ситуації, створеної через ухвалення резолюції про мир з Німеччиною.

З ухваленням її середок тяжкості перенісся з сенату до Білого Дому. Сенатори вимагають тепер скорої акції зі сторони президента. Мирова резолюція лише проголосила мир з Німеччиною і Австрією, але не привернула дипломатичних акцій торговельних зносин з ними. Але се треба ще спеціальних міжнародних умов, і тому власне перед американською адміністрацією стає питання, чи виробити новий проект мира з центральними державами, чи прийняти за основу мир межі альянсами та центральними державами.

ФАРМЕРИ ПРОТИ ВАКАЦІЇ СЕНАТУ.

ВАШИНГТОН, 5. липня. — Сенатор Лодж, провідник ре-публіканців в сенаті, вніс резолюцію, щоб в сенаті звільнювали вакації, які мали б початися в найближчий четвер, а мали б тривати шість тиждів до 28. липня.

Пого внесення було немовби сигналом для блоку фермерських сенаторів почати боротьбу проти вакації сенату; блок хоче, щоб сенат радив без перерви так довго, як по-дажить усе внесення, відноситься до рішучості.

Сенатор Лодж і його прихильники думають перенести свою волю проти вакації фермерського блоку.

МАВ ПЕРЕКРАДАТИСЯ ДО АМЕРИКИ З МІЛІОНОВИМ МАЄТКОМ В КРАДЕНИХ ПЕРЛАХ.

НЬО ЙОРК, 5. липня. — Іміграційні власті задержали одного пасажера на скандинавському кораблі Фредерик VIII, що прибув сюди нині. Пасажир називається Яніс Грінвальд і при-їхав він сюди без відома іміграційних властей; хоча пере-крадася на берг безпарно. Він має бути людинаю, про ко-тру доносили кілька тижнів тому, що він акці з Росії, україн-ських дорожничих на більше як на мільон доларів. Грін-вальд звинувачений на покладі корабля в Копенгазі, в Данії, а коли моральній власті хотіли викласти його з корабля, бо він не мав паспортів, він сповідав на кораблі; як же він корабель був два дні на морі, найближ його морі і привели пере кра-дінця. Зрадник він тій, що хотів перекунти одного корабель-ногого послугача та роздобути його одні за 200 доларів. Детективні міністерства справедливості переводять тепер з ним сідство.

СУДДЯ ПРО ПРИЧИННІ ДІТЮЧІ ЗЛОЧИННІ.

Суддя висхідного суду Тейлора вчорашнього стеуто Далдред Тейлор говорив на свято Независимости про причини дітучих злочинів, які тепер поширюються з незвичайною скоростю в Америці. Він називав дітучі злочини раком на тілі суспільства. Одноюю радою на се, на думку судді, являється відпо-відне виховане молодежи. Він розказував застрашочі при-міри про дітучі злочини; бу-ва-ло перед-судом стають злочин-ці, обжаловані за поповнен-ня найстрашніших злочинів, а коли спитати їх, кілька їм літ, показується, що вони мають по 18 та навіть менше років. Відсилати таких молодих злочинців до в'язниць нічого не по-магає; воно навіть шкодить, бо там вони підучуються до нових злочинів. Лише вихован-ня, лише навчання так в домі, як в школі, може на се бути зар-ядо. Треба всіми способами навчати дітій країної, вищої публичності, в приватній та публичній життю.

ШЕСТИЛІТНІЙ ХЛОПЕЦЬ УТО-ПІВСЯ РАТУЮЧИ БАТЬКА.

Шестилітній хлопчина Бобі Бравн з Вебуа, недалеко від Садбері, Онтаріо, Канада, став героєм дня. Нині його жалує ця громада. Він погіб по ге-ройській ратуючи свого батька, Роберта Бравна, котрий пішов купитися і в купелі дістав на-падку корчі. Почувши його крик, малий хлопчина кинувся на ратунку, хоч очевидно не міг нічого помогти батькові. По короткій боротьбі оба по-топили.

ЖЕРТВИ КУПЕЛИ В ОДИН ДЕНЬ СПЕКИ В ОДИНІ МІСТІ.

Велика спека, яка панувала в понеділок, дня 4. липня, в Нью Йорку вигнала з міста на бері-моря велике число людей. Се-ред великої товпи купаючихся на Куні Аленд, яких число по-даєть на мільон душ, утопило-ся 10 людей.

В самім місті Нью Йорку в-ясний мистина, вилно збожево-лолий від спеки, підчас проко-ди в парку скинути се себе оді-погіб до збирка води, кинув-ся до нього і втопився.

ПАНЦІНА У СХ. ГАЛИЧИНІ.

Під таким заголовком вінс на засіданні польського сейму з дня 13-го мая посол Бриль на-гле внесення, в яким подано опис панцизнийні відносин, котрі завели поляки на області Сх. Галичини.

Внесення посла Бриля зер-нене проти висхопляків, бо людовим сією в очі стоїть те, що не вони лише другі ту па-нують, але все таки освітлив-ші відносини на нашій землі. Він сказав: Ізза недостатку зем-лі, українські селянини в Сх. Галичині приволокли цілю-щею землю арендувати від пана-ов-царівки. А обшарник не до-магається тепер гроша, тільки відробку в натурі. В сім напрям-ші шляхти помагє польська ад-міністрація. Селянин є обов'яз-ний випадити землю власним коштом обробити і обсіяти, зжати; зібрати і звести. Пано-ви з того приходять третина або половина. За винас худоби треба платити молоком і ма-слом. За дерево з дія, треба відробити при корчуванні або працю на полі. Обшарник за-являють, що їх ніякі закони варшавського сейму нічого не обходять.

ДО ЧОГО ВЕДЕ ЗДІЖНИНСЬ У ПОЛЯКІВ В ГАЛИЧИНІ.

На домір тих всіх переслі-дувань, які приходяться до-відчати Українцям в Галичині, нехай посуджить се один факт нечуваного зрива задля жа-ди золота Поляками. Немаю вони наробувались приїжджати до краю Українці в Америці, здаючи з них ліш-ші убрання, вибіраючи і об-крадаючи їх з пакунків і вар-ціс річий, вони до того ще у-своєм безстєльстві кидаються на таких приїжджів Українців, що мають не свої а золоті зу-би, виводячи їх у відповідні міс-ця і убиваючи їх в звірській спосіб. Такий факт має місце в Галичині чоловіком, котрий повернув з Америки, а котрого рабників-Поляки убивали в Су-щовеськіх місцях, виходячи з його рота усі золоті зуби. Се до-носили в писемі до одної україн-ської родини в Пенаргид, Па.

ПОВСТАЊНЯ І ПОГРОМИ НА УКРАЇНІ.

„Руссесне“ повідомляє зі Львова, що большевисти після зявлятих боїв влозосі знизити кілька повстанських відділів в Чернігівській і Херсонській губернії. З другого боку відділ отамана Струка зникнув до центру т. зв. Дніпровськ флотилію, затопили останні чотири пароплави. В Потавській губернії відділ отамана Сокири перетяв залізнодорожні шляхи на лінії Київ-Гребіна. Штаб Сокири находитися в Переславі. Відділ жидівських повстанців під команду ота-мана Мордадєвича зняв місто Брусилів під Бердичевом і по-воював місцевих комуністів. Большевики в а з а ч а и н і на-звольнене Мордадєвича наго-роду вистою мільон рублів.

ПОВСТАЊНЯ В ОКОЛИЦІ КАТЕРИНОСЛАВА.

Біля Катеринослава повстан-ці знищили в трьох місцях вист-через Дніпро. Сокирські власті вивакували з Катеринослава військо майно. Ходять чути-ся що большевики покинуть Ка-теринослава, бо повстанці захо-дили три озброєні пароплави на Дніпрі і задумувати острі-лювати місто.

ДОМБС.

Як доносить „Вісник“, табор на Домбо повали очинувється. В останніх часах багато осіб зявляються, а большевистські повстанці вислідять домія. З Галичин на Домбо осталося лише 20 осіб. Між иншого ли-шились два брати з Близької Бу-доччини. Сидять вони вже близько рік і ніякі заходи не помагають, щоб їх звільнити.

„ПІСЬБОЩИ“ НА ВОЛІНІ.

Пі Людци і інших містах селад Волині круяться яксь люди і збирають підписи на домогање злужи Волині з Польщею. Найлиш навіть не-прошені опікуні, які фальшу-ють думку українського насе-лення. І так настоять дужко-ко собору протерей Прохор Бисковський підписав загла-де Львівський від імені всіх парохів своєї парації; те саме говорять заліничинський диякон і всіяк відведено до табору інтерво-нін в Лянуці.

ЧЕХИ І ТВОРЕНІСЬ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ.

Як повідомляє варшавська газета „Ражносполіта“, з Оль-міц, чеські власті в Ольміц ін-терверували 300 Українців зі Східної Галичини, бувших по-ловнених австрійської армії, які вертали з італійського полону. Причиною інтервенування ма-лоу бути се, що вони не хотіли вступити до української армії, яку організував чеські власті. В склад сеї армії входять в пер-шу чергу полонени австрійської армії, вертаючи з італійського полону. Частина сеї армії є роз-мовчачини в околиці Мискода. В останньому часті Чехи розвину-ли сильну агітацію за вступлен-не до сеї армії.

МОСКОВСЬКІ ПОПИ.

Великим ворогом українців на Волині є православне змо-щеснене духовенство. Воно не тільки не бере участі в грома-дянській праці, але всяко шкодить тим, хто її веде. За невеликим винятком, се чорна сотня, яка спить і снить про бі-лого царя та про білі князі, а український рух уважає „ново-введенням“, шкідливим для на-роду. Особливо ненавидять лю-ди „Провіт“, які серед ширши-х мас будять національну свідомість і ведуть культурно-освітню працю.

Се селя, в яких всі мешканці належать до „Провіт крім по-ла. В таких селах попи не ма-ють ніякого впливу, а навпаки, своїм поповненем у населення страляні всяку пошану. Особ-ливо „славяться“ піп Жидан-чинський. Сей дішов до того, що навіть бунтує одних селян, про другий, щоб ти весті беззала в селі і в „Прові-т“. Шо до культурно-освітньої праці філії „Провіт“, то він уважає, що вистав по селях не можна ставити, бо людя, за-місь до церкви, несуть гроші в театр, а театр несе людя. А до речі треба замітити, що в повті і всі філії „Провіт“ і філії перетворювались по-більшій часті, з українських „аматорських губерт“ і нема-є дуже великого часу від часу не давали вистави. Гроші з та-ких вистав, поступають на шкільні потреби, як то: купів-лю книг, вишколу до білих учнів, ремонт шкіл, на „Прові-т“, премунтару часписів, попкупи книг і ин. так, що лю-ді бачуть і працю і шль „Прові-т“, малючі при тому і де відпочинку морально, а молоді і повеселитися по шоденній тяжкій праці.

МАСОВЕ АРЕШТУВАННЄ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТАТВА В ЧЕРНІВЦЯХ.

Дня 9. червня, в день Загаль-них Зборів „Народного Дому“ так в „Народний Дом“ відбу-лось масове арештування сту-дентів академічних Товариств „Сюсю“, „Православна Акаде-мія“ і „Зоря“.

АРЕШТУВАННЯ У ЛЬВОВІ.

У Львові арештовано 8 бу-вчих старшин українського вій-ська, між ними і старшину Ов-шанецького. Всіх їх відпрова-дили під сильним конвоем на заліничинський дворен, звідки відведено до табору інтерво-нін в Лянуці.

ПІВДЕННО АФРИКАНСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ТДЕ НА ПЕРЕГОВОРИ ДО ІРЛАНДІ

ЛОНДОН, 5. липня. — Генерал Сметс, прем'єр Південної Африки, поїхав до Дабліна, столиці Ірландії, щоб повести переговори з представителами Шин Фейнера.

Англійський уряд каже, що Генерал Сметс веде свої перего-вори не як представителю англійського уряду, але як приват-на особа. Рівночасно, як Сметс поїхав до Ірландії, з Ірландії до Лондону поїхав Лорд Миделтон, південно-ірландійський кон-сул, котрий має надати конференцію з Де Валерою в справі подолання Ірландської квестії.

В Англії з того приводу панує надійний настрій щодо Ірландської ситуації, хоч ніхто не перече, що до повола-дження справи се дуже далеко.

СПРАВА СМЕРТІ ФРАНЦУЗЬКОГО ОФІЦЕРА НА ШЛЕСЬКУ.

ПАРИЖ, 5. липня. — Смерть французького майора Мон-талера, що погіб підчас німецької демонстрації в місті Байтен, на Горнінім Шлеску, викликала в французьких урядових кру-гах велике роздрення.

Після доносьен до міністерства заграничних справ офіцер погіб після того, як Поляки щодурили з міста згідно з умо-вою про евакуацію. Майор Монталер стояв на чолі невели-кого французького гарнізону, що мав удержувати порядок в Байтен. Англійські війська, визначені до служби в місті, се не були прийняті. З сього скорстали демонстрації; підчас одної демонстрації хтось стріляв до майора зі заду.

Як надійшли англійські війська, вони мусли стріляти до товпи, шкільні і розбиті. При тій нагоді кілька демонстра-тив убито, а багато ранено.

НІМЦІ СКЛАДАЮТЬ ВИНУ НА ФРАНЦУЗІВ.

БЕРЛІН, 5. липня. — Після доносьен до часписів „Аль-гемайне Цайтунг“, вина за убиття майора Монталера спадає по часті на його самого.

Заворушення могло початися в той спосіб: Коли польські війська вимагували з міста, населення міста Байтен почало підійти до стійкої. Але як лише Німці почали співати патріотич-ні пісні, Французі зараз їх затверзували прикладати кри-сць. З товпи на се паля вистрели і майор впаде раними смер-тю; крім його ранено ще кілька жонір. Роздрені Фран-цузі почали стріляти до товпи, убиваючи при тім кілька жі-нок та дітей.

Як долає часопис, альянтські власті забрали як звадливий військ двайдцять найвишачніших людей міста Байтен.

(Перші доносьення про події в Байтен, вислали до англій-ських газет „Ді Лондон Дейлі Мей“ говорили, що фран-цузький гарнізон вмагував до Байтен сера ворожої демон-страції населення. Підчас демонстрації якийсь цивильний чо-ловік мав стріляти до майора, командуючого відділом фран-цузького війська, а товпа дозволила йому втіти і не дала його піхтати.)

БАВАРЦІ ВИКИДАЮТЬ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО КОМСАРА.

БЕРЛІН, 4. червня. — Большевицький комісар Крестин-ський разом зі своїм приватним секретарем вїхав з Берліна на алчине до Кіссінген, а відтам до Терезе в Баварії. Означ-те там два він не оставив, бо баварська поліція вигнала його його небажаного чужкиня. Крім того вислали Крестинського разом зі секретарем назад до Берліна під поліційною сторожею.

ХОЛЕРА ШИРИТЬСЯ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ РОСІІ.

СТОКГОЛМ, столиця Швеції, 5. липня. — Російський вист-ник публичного здоров'я доносить, що азійська холера ши-рится з великим поспіхом в шдї європейської Росії. До дня 25. червня с. р. зголошено 6,000 випадків. Недавно холера навістала Петроград і Москву. Негу-дається дуже скоро, особливо ізза теперішньої спеки і че-рез те, що приходить збіг з годовичніх стонів.

„Роста“ (російське телеграфічне агенство) доносить, що всі палати і двори на Крими будуть перемінені на шпиталі.

ГРЕЦЬКО-ТУРЕЦЬКА ВІЙНА В МАЛІЙ АЗІІ.

ПАРТЮРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 5. липня. — Віскової знави, що прибули сюди з Малої Азії, за-являють, що Греки є добре приготувані до великої офензиві проти Турки.

Від двох тижнів воєно до Смирні з Атен жонірні, аму-ніції і засоби.

Тепер Греки мають в Малій Азії 300,000 жонірів, з яких 170,000 є на фронті. Неутралні пригладач, що були в Малій Азії, кажуть, що Турки (імпаціоналіст з табору Мустафи Кемала паши) слабо приготувані до бою з Греками, одначе вони завітвили бой-ськи від Греків і тим їх пермагають.

Туркам недостає дуже амуніції, а також перевозних средств. Коли Греки возьмуть амуніцію і засоби автомобілів, Турки везуть вояків.

БОЯТЬСЯ МОНАРХІЧНОГО ЗАГОВОРУ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН, 5. липня. — В турецькій політичній кружці гово-рять про небезпечку нової прот-революції в Німеччині. Імен-но, тепер побоюються, що нова німецька оборона армія, ство-рена під Горлішпому Шлеску, яка обіймає 100,000 військ, може виконати заговор проти теперішнього німецького республі-канського правительства і вимагатися привернути в Німеч-чині монархію.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 88 Grand Street, Jersey City, N. J.

Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:

Table with subscription rates for One year, Six months, Three months, Foreign and Jersey City Rates, and Single copies.

Telephone "Свобода": 498 Montgomery, Tel. У. Н. Союз: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

3 Канади належить вислати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Address: "СВОБОДА", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ

ОРГАНІЗАЦІЯ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧИ СТАРОМУ КРАЄВИ

ВІДСЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЯЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ, ХОРИХ, ВДІВ І СІРПТІ

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ГАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ТА МОЛОДІЖ.

Нічим так не хвалиться московські большевики, як дітьми. Мовляв, кажить собі, що хочете по совєтську Росію, але то вже нам, большевикам, признати мусите, що совєтська Росія добре дає і добре виховує дітми. Ми готові признати, що розбиткам живється гірше, як жилися за царя; що селянам живється гірше, як жилися давніше; що інтелігенція з голоду пухне; і що всі Росія голодує; але діти у нас краще живуть, як вони жили давніше, і краще, як вони живуть донебудь десь в Європі.

Такі перекази часто можна чути з усїх большевицьких симпатиків та агентів. На скільки правди в них?

Артур Голічер, німецький комуніст, який говорить про Росію не на основі запаленої йому панагоми, як се говорять поважно наські комуністи, але на основі того, що самий бачив і пережив в Росії, признає, що совєтське правління дає московським дітмам усю, що їм віддає для дітми поконфіскований влад, заводи, богацькі палати, так по містах і по селах, замінюючи їх на дітчи доми, на санаторії для дітми, на шкільні для дітчи дітвори, і т. п. Ніхто тільки не дістає їм, що дітчи, за винятком червоного салда та фронті.

А мимо сего всего (сам Артур Голічер признає) усюди нуджа панує. «В Росії нема досить книжок для дітми у шкільних віні. Вони не мають доста паперу на писання. На четверто дітчи припадає одне оловце. Оловцевого матеріалу мало. Чобіт нема. Сотки тисяч дітми не ходять до школи через брак обувки. Мимо всієї усїєї зусилля зробити житте дітчи премним та шасливим система влад дуже часто валиться».

Не менше сумний образ маює другий большевицький письменник, співробітник нюрнської жієвської газети «Форверт», Мойсєс Ольвін. Він пише: «Возмінь хочіи молодіж. Вона усє безжурна. Молодіж знущає краще невгуду. Можна сподіватися, що студенти тепер живуть краще. Чиж не були студенти старої Росії усє дуже діянї? Чи не грали вони провідної ролю в поступових та революційних рухах? Подивися на студентів тепер, а побачиши, що вони постарілися, маючи 20 літ, шоб їм тім віш вони усє без божеї іскри, без всякого огню, що оґрівє душі. Вони такі практичні. Вони рахують про те, якби то стати дірбно буржуазією.» (Тут автор не договорює і не каже, що піти в комуністи та стати комісарєм, — се найкращий спосіб податися в буржуазію.)

«Вони вчуться, шоби здавати іспити. Вони вчуться, шоби стати «спеціалістами» (як сего від них хочуть большевицькі); і очевидно, в їх націпає віні не муче.»

Нема сумніву, що студенти не мають на що нарікати. Більшість з них дістає від держави порції та пайки, а держава вимагає від них нічого більше, лише унитися. Давніше 85 процент російських студентів було шасливими, що могли прожити, заробляючи на житте лекціями або канцелярнією роботою за 15 рублів на місяць. Шкільно, що давніше вони на нікого не нарікали, а тепер вони нарікають без упину.

«Се одне з найбільше знаменних душевних явищ в теперішній Росії. Якби завтра Денікін або який инчий чорт уїшшов до Москви та завів буржуазний влад, то був самий шасливий втрачений свій пайок та вґранієві без духу, шукаючи за якусь роботу, але він не нарікаєби на нікого за свою біду. Тут — як за кілька днів знов перевербує совєтський влад, з його порціями, то студент знов почав би нарікати. Се можна було побачити в Мінську, де власть переходила від совєтів до Польки, а потім назад до совєтів. Се можна було бачити в Харкові та Києві, де власть змінялася дуже часто.»

Оґрічені слова большевицького оборонця виривно показують, що совєтська Росія не вдоволяла навіть тих, для кого вона хотіла був доброю: російської дітвори та студентів. Мимо всего безжурного життя, яке большевицьке хоче дати дітчи; мимо запевняння, що кожже з нас, навчавшись якуїсь «спеціальності», дістане державу посаду; мимо невеликих виплат, ставлення до дітчи державою за той шкільний, відобраний з усїх розбиткам та селянам; мимо сего діти і студенти совєтської Росії невдоволені.

Пояснити сеґо явище не потрафить ніхто, що одним жодуком пояснє всї душевні стани та великі політичні рухи. Лише той може зрозуміти невдоволення російських дітми та студентів, той планів, що жодим жодуковим вимогів в се ініч вимогі, вимогі духа, як свобода думання, свобода досліджування, свобода слова. Сеґо в Росії нема. Через те в Росії нема вдоволення. Через те Росія хорє на ту найгіршу болячку капіталістичних країн, на суспільне невдоволення.

ЩО ДІЄТЬСЯ В ТУРЕЧЧИНІ.

(Від спеціального кореспондента «Свободи».)

Сподіваюся, що ніхто з читачів «Свободи», побачивши нагородков сього допису, не запитатиме: «А що нам до Туреччини?» Коли-б, однак, знайшовся такий, то йому можна пояснити, що Туреччина є однією з держав, які перед тьмяними роками заключила з Україною Брестейський мир і що в Царгороді ще й нині існує офіційно визнане українське посольство. Це більше значіння має для нас той факт, що Туреччина є однією з Чорноморською державою, якої доля й політика мають мати найбільший вплив на майбутній розвиток Української держави, по суті своїй також Чорноморської. Поскільки отже український нарід не поховав надії на збудування власної великої держави, — а ми віримо, що сеї надії він дісно не поховав, — постільки сучасне становище й майбутня доля Туреччини являються для нас питаннями першорядної ваги.

Чи в інтересі української політики є знищення Туреччини, якої держави, чи, навпаки, для майбутньої України буде вигіднішим відбудування її відродження Туреччини — се питання, з приводу якого можна довго сперечатися. Так чи не так, а те, що діється зараз у Туреччині, свідчить про те, що не так-то легко знищити державу, обдану глибокою державою й високорозвиненим національним почуттям.

Коли турецька мирова делегація підписувала в Севрї мирний договір, який фактично був смертельним присудом над старою Туреччиною, ніхто тоді не сподівався, що на противі непевних двох років той договір стане лише кліпкою паперу. Безсильні царгородські уряд скорився своїй долі, й все тоді виглядало так, ніби хитро мудрі плани вєсельної Антанти здійснюються як по писаному. Та незабаром у Туреччині прокинувся могутній національний рух, який на противі короткого часу так поширився й отримав такі блискучі перемоги, що примусив і царгородський уряд і Антанту дуже серйозно числитися з собою.

Це коли руху стар енергійний і фанатично відданий Турецькій національній ідеї Мустафа-Кемаль-Паша. Він за короткий час організував нову армію, ксиде відвоював для нїє все необхідне, й пішов війною як проти власного уряду, який підписав ганебний севрський мир, так і проти Антанти, яка сей мир продиктувала. Всї ультиматуми Антанти, всі погрози, всі активні й пасивні помоги, й нині Туреччина фактично стоїть під владою кемалістів. Правда, в Царгороді існує ще старий уряд на чолі з султаном, а уряд кемалістів має свою столицю в невеликій анатолійській містї Анкарї, але ніхто не сумнівається в тім, що коли-б кемалісти схотили зобувати Царгород — вони-б його зобували. Вони протє до якогось часу вважають се непереможним.

Дуже цікаве світан на нинішній стан рїєв у Туреччині. Кідає виласи симпатії до рїєвлянина німецького генерала Лїмана фон-Сандера, відомого під іменем Сандера-Паша (який багато років прожив у Туреччині й під час великої війни визначився блискучою обороною Дарданелів). Ген. Сандер оповідає отже, що Кемаль і його уряд викликали себе знаменитими організаторами. Вони не тільки зібрали сильні й добре вїтані, яке отримало великі перемоги над Греками й відібрали їх на цілім фронті, а ще й владі господарський оглядом богато зробили як більше обіцяють зробити.

Не тільки сама Ангора модернізується — там одкривають вищу народну школу, театр, поширено вулиці до 12 метрів, проведено електричне світло, але й шляхи по всїй Анатолії поліпшуються в дуже широкій масштабі. Зєднання Ангора — Сивас, розпочата іде підчас війтанів, майже до половини вже передана для руху, а друга половина, від Сиваса до Самеуна на Чорнім морі закінчується. Котиривне для будування сеї залізничної дороги дали національні акціїи товариства (отже обійшлося без грошей чужоземців). Залізницю Екїзшегір — Із міл почали вже також будувати. Інші важкі пункти Анатолії сполучуються автобусними лініями. Міста Біла, Кастанїми й Інеболі мають тепер електричне освітлення. Фінансову справу також добре впорядковано.

Кількість війська кемалістів ген. Сандера обчисляє в 100.000 душ, але се число росте безупинно. Всю територію мужьку людителє покинули до зброї. Артилерія, яка на початку дїєв турбувала Кемаль-Пашу, нині так зросла й покращалась, що в останніх боях з греками вона завадала їм чимало клопоту. Цікаво зазначити, що Туркам почастило видобути з царгородських арсеналів гарматні замки, вїтанї французами зі старих турецьких гармат.

Маршал Фок усє заявив, що потрібно 300.000 війська, щоб остаточно розбити семалістів. Сандерс гадає, що се доводиться довести значно збільшити, як що Мустафа-Кемаль почне відступати на Схід у глибину Анатолії, де етапні лінії в ворожий та негостинний станогі виростуд до безконечности.

Плани націоналістів сягають дуже далеко й базуються на панісіамістській ідеї. Перед якимсь часом вже відбувся один невеликий панісіамістський конгрес в Ангорі, а нині планується великий дієв делегатів з усїх маґметанських країн. На сїм зїзді мають бути заступлені Сїрія, Месопотамія, Афганістан, Азербейджан, а рівно Іран, Єгипет, Аджир, Чуніс і Марокко. Метю зїзду є утворення чогось подібного до Сполучених Штатів Гєлєяз з державою Османів (Туреччиною) на чолі.

Мустафа-Кемаль-Паша підтримує дуже тісні звязки з большевиками, але й тут він дає приклад того, як треба вєсти мудру національну політику. Він дістав вже від большевицької частини французької армії, якій він відібрали від Дєнікїна й Вранґля. Останніми днями, коли вїтані часомисиди, до Трапезунду привів навіть цілія військовий відділ з Москви. Та союз Ангорі з Москвою є лише зовнішнім і ніякою безпекою кемалістам не загрожує. Уряд Мустафи зобов'язався віддати для Росії Босфор і Дарданелли, большевицька-ж Росія з свого боку зреклася всяких претензій на сї проєкти. Се є політично півданивою союзу. Внутрішнього звязку між Ієлєязом та большевицькою мєжа їм не може бути. Навіть турецька комуністична партія в своїй діяльності дає перевагу шїлєм Ієлєязу й націоналізму над ціліям Шїєлєантїоналу. Є се наслідком того, що всї Турки, до якої-б партії вони не належали, вважають большевицьким хищцем тимчасової, а націоналізм — вічним.

Антанта зпочатку «не визнавала» ангорського уряду, вважаючи Кемаль і кемалістів звичайними панісіамістами. Коли сїх кемалістів зрозуміли проти них зпочатку спробували використати необхідні суттєвості війтані, а коли се не помогло, то нещадно вислали проти них Ангелї. Не помогло й те — й нині Ангелї загрожує кемалістам, що вона сама проти них виступить. А тимчасом з «повстанцями» ведуться переговори, одна держава за другою (Італія, Франція) підписує з кемалістами торговельні договори — й Ангелї лишається в сїм питанню беззбройною. Нема сумніву, що незабаром вона покориться перед необхідністю.

Що буде тоді? Севрський мир піде до архіву, на місці старої виникне нова й молодода Туреччина, а та старина лягнє.

Приклад Кемаль і кемалістів показує, що можна зробити за допомогою одної ідеї національної ідеї й скільки творчої сили ідеї в собі має. Обуривши Україну два роки тому стояла в кращих умовах, ніж Туреччина: наш край економічно було менше зруйнований, вєсмуєтця Антанта безпосередньо проти нас не виступала, армію ми могли тоді зібрати не 100-тисячю, а 500-тисячю. Та не дав нам Бог людей, не знайшлося провідників, які зєднали нашу рукую зєднали-б до справи. В результаті ми нині наїтані в Туркїв дїєвися, як на недосвідний ідеал національної єдності й політичної мудрості.

Бєрлін, 15. червня 1921.

Радянин.

Advertisement for BECK'S HOT CIGARETTES. Includes text: 'Мимо волі мусите їх любити!', 'Вони вириваються з Вами є знамениті', 'ВІС-НОТ ЦИГАРЕТКИ', '20 for 15¢', 'Вячеслав Будзиновський.' and an image of a cigarette pack.

НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ.

Україна замовкла. В Росії в одну державу такж зазвїли стає Москвою, в Австрї галицького Романа і Дїєвля зусїля «Свиритґадія» Мухи, Туркїй вже ніколи не во- Галицького і иншеї шоби з усїх скресне. Але нації ворує лику української землєї страсти вали за скоро. Український вєднєть не був мерєм; се заплющив очі на віки, на віки вдалася йому чортам своїм: до того не була смерть, але живий сиом зачуртї; твердий наче дєлатар, але тільки сиом. Поки живє наш народ, поти національна думка, думка власної державности вчїни і як вони боронили: се во на може лише заглухити на якийсь час. Хоч і живих дїєвгарів Польща і Московщина вигубили, хоч традиції державности зникли, хоч тамтєв народи: то вона усє такі закисталися, лишилися захована — в архівах, в музеях, в народній піснї і в могилах. Вона, не наче дєлоронічний скарб в дєлєрив, грозила затїти дїєвганїніи покоління в складаних старих докумєнтах, котї говорять про дієв наших предків; в складаних старини по сїх борцях, котї нам показують, як криїли грозила затїти дїєвганїніи і цілія кладовища, як берестецьке або лєбєдїнське, котї не позволяють нам забути, що предки наші кляли своєю голюю на боєвниці, несли й холодом, тьмяном, вєсїм і його обов'язком є слїдити за повстанцями і за виконуванням сїх «розверстки», себто стягнення збіжкового контингенту. Цїя багачина має потребу в сїєв сїєв, утворено в українських губерніальних мїстах по одному полкову виключно з незможних сєлї, в котрїх заведено українську команду у сїєв сїєв, котї не дозволяють вєднєть, а комітети незможних не зорґанізовані, а комітети незможних не зорґанізовані, а комітети незможних не зорґанізовані, а комітети незможних не зорґанізовані.

Для успішної боротьби з повстанцями творять в кожоду себї т. зв. «пятихатки» — себто гуртки по 5 хат. Нагала над «пятихаткою» доручити утворено т. зв. «комісари» — комітети незможних сєлїи. Цї комітети дістали широкї повноваження врівнювання земельних наділєв, подду вського господарського інвєнтаря.

Для успішної боротьби з повстанцями творять в кожоду себї т. зв. «пятихатки» — себто гуртки по 5 хат. Нагала над «пятихаткою» доручити утворено т. зв. «комісари» — комітети незможних сєлїи. Цї комітети дістали широкї повноваження врівнювання земельних наділєв, подду вського господарського інвєнтаря.

Вже перд весняним засїєванням велєсє дуже велика т. зв. «пятихатка» мєжа на чолі большевицьких призначили найкращі свої сили. Утворено сєлїські, волосні, повітові та губернерські посєвї комісії, котї стартують о доставу насїєв та потрібного до робїт інвєнтаріуму. «Розверстка» з «пропороботниками» та немелєдєрєдні гуртки красної армії при стяганні збіжкового контингенту зробили більше, чїм всі посєвї комісії. Сєлїє сєлїє, це стєлїки, скїлки потрібє ім від власного уряду. Засїєвє не більше 60 відсотків усєго посєвїєного поля.

Мобілізація на сєлї не вдалася, бо більше 10 відсотків обов'язаних. Решта остало в дома під видом рїєвх так чисельних совєтських урядовцєв, або просто крєтєв. Частї пересування червоної війскї вєднєть з вєднє, поволєвє через вимаганї при цюму підводи.

Загал українське село зовсім відсєпарувалося від мїста, проявляє велику активність і не признає большевицької владї. Вєднєть з вєднє, поволєвє через вимаганї при цюму підводи.

Advertisement for R. M. S. P. NEW YORK - HAMBURG. Includes text: 'ДАЙТЕ ВАРИШАТИ новими кораблями ORPHEA ... 16. липня ORBIT ... 30. зима ORBIT ... 1. грудня' and an image of a steamship.

